

Plzeň DNES
Najdete nás i na Facebooku
facebook.com/PlzenDnes

Tvrzení, že lidé za změny klimatu nemůžou, je jen zbabování se odpovědností, říká Jan Kaňák

Jaroslav Nedvěd
redaktor MF DNES

Letošní extrémní sucha a vedro neprosívá stromům. Počasí už špatně snáší i borovice, které dřív běžná období sucha zvládaly dobře. Měly výhodu - hluboké kořeny. Jenomže v posledních letech klesla hladina podzemní vody a občasné srážky se do hloubky nedostanou. Jan Kaňák, šéf plzeňského arboreta Sofronka, proslulého výzkumného pracoviště zaměřeného na borovice, tvrdí, že stromy se s výkyvy počasí dokážou vyrovnat. Extrémy ale nemusí přežít všechny. „Stromy se už ve své evoluci s podobnými situacemi setkaly a díky tomu se s nimi umí vypořádat, jsou na ně adaptovány. Samozřejmě, že část populace při tom uhynie. Ale populace jako celek se neustále přizpůsobuje novým podmínkám. Zůstávají stromy, které se dokáží přizpůsobit. Spolu se pak kříží a nová populace je zase o něco odolnější, protože vzešla z jedinců, kteří nepříznivé podmínky zvládli,“ vysvětluje Jan Kaňák.

Zažili jsme dva extrémně suché roky 2015 a 2018. Letos navíc sucha a vedra trvají déle. Už loni odborníci tvrdili, že například borovice usychají po tisících. Současný stav tedy z vašeho pohledu vypadá jak?

Situace s vodou se zhoršuje. Například nevýhodou smrku jsou jeho povrchové kořeny. Podzemní vodu proto nedokáže využít. Ale na druhé straně má výhodu, že zúžitkuje okamžité srážky. To borovice neumí. Krátké deště rychle otečou a ke kořenům borovic se nedostanou. Při poklesu hladiny spodní vody proto některé usychají.

Pokud říkáte, že stromy se umí novým podmínkám přizpůsobit, znamená to, že když nyní některé hynou, máme se s tím smířit?

No... My už jim nepomůžeme. Ani zalévání, ani žádný postřik už je nezachrání. My se z toho můžeme hlavně poučit. Měli bychom se poučit z toho, co děláme špatně. Vždycky byly v lesích nějaké variability. Ale všechny druhy jsou variabilní a mají rezervy, aby se z toho dostaly. Musí ovšem být tam, kde je pro ně optimální prostředí. Nemůžete eskymáka odstěhovat na Saharu a říkat si, že když to letos přežil, určité si zvykne. Stejně tak není vhodné návštěvníci dnes v bývalé sklárně Křížová Hut u Nemanic na Domažicku na akci Den Českého lesa na Zlaté stezce. Zahájení je v 10 hodin.

Letos je v Česku mimořádná kůrovcová kalamita. Jak je podle vás nejlepší na ni reagovat?

Problém je, že smrk je ekonomická dřevina, která se nejlépe prodává a z toho důvodu se dostal tam, kde nemá být. Smrk potřebuje vysokou

Příroda možná jednou člověku vystaví účet

Šéf arboreta Sofronka Stromy se s výkyvy počasí dokážou vyrovnat, extrémy ale nemusí přežít všechny, říká Jan Kaňák. Foto: Martin Polívka, MAFRA

vdzdušnou vlhkost, kterou má na horách, ale ne v pahorkatinách a nížinách. Už v minulosti se leckdy objevoval kůrovec nebo mniška, a bylo vidět, že nám příroda naznačuje, že smrk v nižších polohách být nemá. Nějakou dobu to nicméně šlo. Ale v posledních letech klima překročilo určitou mez a my lidi jsme se na tom také podepsali. Rázem je vidět, že je tady hodně velký malér. Tím pádem to vypadá, že se smrkem to už v nižších polohách opravdu dál nepůjde. Bojujeme s kůrovcem, ale ten za nic nemůže. On je součástí ekosystému a plní v něm svou roli. Mluví se o něm jako o škůdci, ale to on není. Boj s kůrovcem je jen podivně odstraňování následků, aniž by se řešily příčiny. Tak se chová lidstvo neustále. Když je něco špatně, jen vymyslíme cestu, abychom se tomu vyhnuli. Obrázne řečeno: Když hoří, vymyslíme nehořlavé materiály místo toho, abychom uhasili oheň.

Dobře. Ale pokud se má nepříznivá situace změnit, jak toho dosáhnout?

Odpovědný lesní hospodář by měl konečně ustoupit od nesmyslných smrkových monokultur a upravit dřevinu skladbu. To ale také zna-

mená, že by lidé měli zároveň opustit svůj dosavadní přístup, kdy se soustředují jen na krátkodobý efekt. Nebude to snadné, protože ekonomika je nastavená právě na krátkodobé efekty. Není pro ni zajímavý horizont dvaceti, ale ani pěti let. Zajímá ji okamžitý efekt nejlépe během jednoho roku. To, co se odehrává v lesích, lze vnímat jako impuls ke komplexnější změně. Vypadá tak, že se člověk nedokáže poučit jinak, než že spadne na hlavu, pak se mu rozsvítí a pochopí, že tudy to opravdu nepůjde. Myslím, že to, co se děje s teplotami a suchem, by snad mohlo vést k tomu, že se někdo probudí a začne problém řešit zodpovědně. Ale na výsledek změny budeme čekat dlouho, protože v lese to nechodí jako v zemědělství a nelze očekávat okamžitý efekt nějakých opatření.

Narazil jste na zemědělství. Má i to vliv na současnou situaci?

Jde to ruku v ruce. Já bych řekl, že zemědělství představuje v Česku ještě větší průšvih, než hospodaření v lesích. V zemědělství se možná všechno spustilo tím, že se začalo hospodařit velkoplošně. Po válce se rozorávaly meze a pole se spojila do obrovských celků. Velký

lán, když na něj navíc vysadíte řepku nebo kukuřici, vám vodu nezachytí a ta teče i s půdou. Pokud by se jednalo o malá pole oddělená remízky, byl by tam zcela jiný koloběh vody i jiná cirkulace vzduchu. Velkoplošná pole jsou ve srovnání s tím snad po všech stránkách špatně. Možná, že ve velkoplošném zemědělství v podstatě začaly problémy, a ty pak svým nepříznivým vlivem na klima nepřímo ovlivnily i lesy.

V souvislosti s vývojem klimatu dlouho probíhá debata, zda má na něj podstatný podíl lidstvo nebo zda se jedná o běžný přírodní vývoj. Jak to vidíte vy?

Samozřejmě, že lidská populace se na tom podepisuje. Neustále. Existují studie, které dokazují, že sucho je i důsledkem narušení přírodní cirkulace vzduchu obrovskými lidskými aglomeracemi, vypouštěním všeho možného včetně skleníkových plynů. V přírodě nikdy k podstatným změnám nevede jeden podnět. Ale jedná se o důsledek řady faktorů. A platí přitom známé: stokrát nic umořílo vola. Zdá se, že člověk se na Zemi chová, jako by ji chtěl vybydlet. Tvrzení, že například za změny klimatu jako lidstvo

nemůžeme, mi hodně vadí. Je to jenom zbabování se odpovědností. Souběžně s tím tady negativně působí podpora spotřební ekonomiky. Zajímá nás, co je teď a ne co bude zítra. V minulosti lidi víc mysleli na své děti a vnuky. My dnes myslíme hlavně na to, co je teď. Nedělá nám to dobrou vizitku.

Žijete v arboretu na okraji Plzně mezi rybníky bolevecké soustavy. V těch ubývá voda. Má se jednat o důsledek toho, že se k nim přiblížila městská zástavba, proto například značná část vody končí v kanalizaci a oblast vysychá? Pozorujete to i v okolí arboreta?

Samozřejmě. Ten rozdíl je veliký. Jako dítě jsem tady trávil prázdniny a kolem byly všude potůčky, tůňky, mokřady, bažiny. Často mi to až vadilo a byl jsem z toho nešťastný. Trvalo to asi do sedmdesátých let. Potom ale všechno kolem začalo postupně vysychat.

Tak to byste měl být nyní pro změnu šťastný.

Ale nejsem. Máme tady v arboretu závlahové studně a voda z nich už může stříkat jenom patnáct minut. Pak se vyčerpá. V souvislosti s rozší-

řením silnice na Třemošnou sem asi tři roky jezdí pravidelně člověk od silničářů měřit hladinu spodní vody. Byl tady před týdnem a řekl mi, že máme nejnižší hladinu, co jsme kdy měli.

Za poslední tři roky, kdy měří?

Ano. Ale to znamená i za dobu celé existence studny, kterou tady máme a byla vybudovaná v padesátých letech. Studna byla původně hluboká 4,5 metru a byly tam dva metry vody. Vydrželo to asi do roku 1967, kdy se prohloubila na 6,5 metru v souvislosti s kolaudací služební budovy a pořád tam byly tři čtyři metry vody. V osmdesátých letech začala voda docházet a studna byla prohloubena asi do jedenácti metrů a teď stejně vody není dost a musíme razantně omezovat její spotřebu.

Myslete si, že je vůbec reálné, aby lidé kvůli změně klimatu podstatně změnili svůj celkový přístup k životnímu prostředí?

Nevím. Asi jsem v tomto ohledu pesimista. Zdá se mi, že lidská populace je nepoučitelná. Nechce poslouchat lidi, kteří upozorňují, jak na tom jsme. A lidem, kteří nejsou zatížení vědomostmi, je všechno jasné, a vysvětlí vám úplně všechno. Vždycky jsem býval optimista, ale po zkušenostech z poslední doby už začínám být pesimista a mám pocit, že „úloha nemá řešení“.

V přírodě ovšem v posledních letech dochází i k pozoruhodným změnám k lepšímu. Například se vrátily bobří nebo vlci. Jak to vnímáte?

Já se na to dívám jako na důkaz toho, že v přírodě je možné všechno. Možná je tady určitá naděje, že si příroda udělá co chce a naznačuje lidem, že nejsou vládcí světa. Možná příroda ukazuje, že se o Zemi umí lépe postarat. Možná člověku jednou řekne: Byl jsi tady na návštěvě a choval jsi se špatně, tady máš účet a zaplat.

Není ale návrat vlků nebo bobrů možné považovat také za doklad toho, že se přístup lidí k přírodě lepší, když tady ta zvířata znovu chtějí žít?

Obávám se, že tomu tak není. Možná jsme podpořili populaci vlka umělým odchovem, to asi ano. Ale bobr? Ten se šíří sám od sebe a přesně plní pravidlo o „pulsující populaci“ aneb o tom, jak zpíval Voskovec a Werich, „jednu jí dolé a jednu nahoře“. Snad nás, a tím myslím lidstvo, čeká jednou i cesta nahoru, i když teď to na to rozhodně nevypadá.

Víkendové tipy Sportmanie za Plazou, netradiční prohlídky zámků či vzpomínky na pilota a Karla Kryla

Sportmanie pokračuje

Ještě dnes a zítra máte příležitost navštívit plzeňskou Sportmanii. Prostor za obchodním centrem Plaza se opět proměnil ve velké sportoviště. Vyzkoušet si můžete více než 30 různých disciplín. Nechybí ani bohatý doprovodný program s nejrůznějšími exhibicemi nebo tanečními vystoupeními. Areál je veřejnosti otevřený o víkendů už od 10 hodin.

Vzpomínka na pilota

Pokud vás zajímá historie a letectví, zavítejte dnes do Krsů. Koná se tam vzpomínka na Josefa Prokopce, stíhacího pilota Královského letectva Velké Británie. Právě jemu je věnována výstava umístěná v environmentálním centru. Přípravou je také dobový vojenský park RAF a přednáška. Program začíná v 10 hodin.

Za sklířní na Domažicko

Jak se taví sklo, vyrábí vinuté perly a formuje sklo nad kahanem? To a mnoho dalšího se dozvědí návštěvníci dnes v bývalé sklárně Křížová Hut u Nemanic na Domažicku na akci Den Českého lesa na Zlaté stezce. Zahájení je v 10 hodin.

Liblínské slavnosti

Dětem sociálních služeb a městys Liblín pořádá dnes Liblínské slavnosti. Na nádvoří zámku proběhne hlavní program dne, odstartuje v 11.55 hodin a vystoupí na něm dechová hudba Cheznovanka, City Band Romana Audese a děti ze ZŠ Kozojedy, pěvecký sbor Andělci a na závěr programu patronka domova Helena Vondráčková. Večer vyvrcholí ohňostrojem.

Dýchánské pivní slavnosti

Zaměstnání - Nabídka

Akciová společnost přijme pracovníky ostra-hy v Dyšíně (okr. Plzeň-město), vhodně i pro ID a SD, dobrá dostupnost vlakem z Plzně i Rokycan, vlaková zastávka u objektu. Nabízíme mzdou 14.000 – 16.000 Kč, náborový příspěvek až 10.000 Kč, možnost záloh na mzdu, pravidelný příjem. Požadujeme zdravotní způsobilost, trestní bezúhonnost. Tel.: 224109445, 777470798.

cent pět malých a středních pivovarů z České republiky, Německa či Belgie.

Benátská noc a letní slavnosti v Holoubkově

Dnes se na hasičském cvičišti v Holoubkově od 17 hodin představí ti nejlepší z nejlepších na letních slavnostech a Benátské noci. Součástí programu bude mimo jiné exhibice několikanásobného mistra světa ve footbagu, show nejlepšího parkouristy Evropy, freestylové skákání přes švihadlo, trikky na kole od špičky v ČR, freestylové yoyování od mistra Evropy a ohňostroj. K poslechu zahrají Screwballs, Rocksana a Lucie Revival.

Do Kdyně za vzpomínkou na Karla Kryla

Vypřavit se po stopách majitelů zámku a projít se po nově zrekonstruované ohozové střeškové chodbě bude možné dnes na noční prohlídce Horšovského Týna. Prohlídky začínají ve 20 a 22 hodin. Otevřena bude i výstava kostýmů a rekvizit „Pohádky Zdeňka Trošky“ v zámecké knihovně od 17 do 21 hodin. Na podvečer je na nádvoří zámku připraven doprovodný program

podobě sokolnických a šermířských ukázek, koncert heavy metalové kapely Metnoon a ohňová show.

... a na zámku Kozel

K Hradozámecké noci se připojí i zámek Kozel. Na celé dnešní odpoledne a večer je připraven bohatý program. Nejprve k tanci i poslechu zahraje elektro swingové kapela DryBand, kterou vystřídá reprodukováná DJ hudba. Součástí party budou i komentované prohlídky parku a netradiční prohlídky zámku.

V kladrubském klášteře

Klášteř Kladruby si ve spolupráci s hvězdárnou v Rokycanech a v Plzni připravil speciální program – pozorování Slunce, mobilní planetárium, přednáška Astronomie a čas, komentovanou prohlídkou kostela Nanebevzetí Panny Marie a na závěr pozorování noční oblohy. Akce probíhá dnes od 18.30 do 24 hodin.

Pochod Plzeň Pride

Krajskou metropolí dnes projde duhový průvod leseb, gayů, bisexuálů a translidí (LGBT). V Plzni se totiž koná festival Plzeň Pride. Zhruba dvoukilometrová trasa povede z Mlýnské strouhy přes centrum do Papírny a startuje v 15 hodin. Součástí sobotního programu je i bohoslužba, kterou má v režii ekumenické sdružení Logos. (x)

Kauza tří úřednic míří k Nejvyššímu soudu

BRNO Nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman nesouhlasí se zastavením stíhání tří plzeňských úřednic, které stanuly před soudem kvůli údajnému zneužití pravomoci. Podal dovolání k Nejvyššímu soudu, týká se všech tří žen, tedy Zdeňky Anýžové, Evy Hubené a Renáty Hádkové. Podle žalobců se dopustily trestného činu v souvislosti se zakázkou na koupací jezírko v areálu Škodaland.

Krajský soud v Plzni původně dopřel k závěru, že skutek není trestným činem. Podle odvolacího vrchního soudu se sice trestného činu

dopustily, avšak jen z nedbalosti, a tak je vše promlčené. Proto vrchní soud v květnu stíhání zastavil, Zeman s tím ale nesouhlasí. Úřednice se podle nejvyššího státního zástupce snažily hlavně vyhovět svým nadřízeným, a to i za cenu porušení pravidel.

Ženy pracovaly na Úřadu městského obvodu Plzeň 3. Podle obžaloby pochybily při přípravě zakázky za téměř 17,5 milionu korun, při uzavření smlouvy i vyplácející faktur stavební firmě Aqua Varia. Obvod ale nepožadoval žádnou náhradu škody. (ČTK)